

Vragenlijst Br.: Maarten Zweers

Hoe heeft u met uw ervaringen in het leven de weg afgelegd van de samenleving naar de binnenkamer, zoals we dat in de vrijmetselarij zeggen, maar ook vice versa? Dat moet wel een zeer spiritueel proces zijn, toch?

In feite ben ik al vanaf mijn middelbare schooltijd die reis aangegaan. Door een innerlijke ervaring op mijn 19 jaar – de ware toedracht daaromtrent laat ik hier maar buiten beschouwing – heb ik die keuze toen volstrekt bewust en gedecideerd gemaakt. Hoewel ik toen het begrip middenkamer nog niet hanteerde, heb ik destijds zeer bewust besloten alleen dat maatschappelijk te zullen ondernemen, waar ik met mijn hele wezen achter kon staan en waarmee ik iets zinvols zou kunnen bijdragen aan de samenleving. Ik wist toen alleen nog niet hoe. Dat heeft nog tien jaar geduurd.

Ik geloof vast in de regie van het leven. Ik bedoel met die grote regisseur een bewustzijn dat nog boven ons dagbewustzijn uitstijgt en je leven richt. Sommigen noemen dat ons hoger zelf. Voor mij is dat de wijsheid van mijn eeuwige ziel, die mij niet voor niets deze levensreis in dit tijdelijke ondermaanse bestaan doet ervaren. Die regie is lang niet altijd een vreugdevolle ervaring, maar is naar mijn overtuiging nooit zinloos. In tegendeel. Niets gebeurt voor niets. Met Einstein geloof ik, dat God niet dobbelt. Er is orde in de chaos en het is aan ons om die orde bewust te ontdekken en daar vervolgens naar te handelen. En zo meende ik aan het einde van mijn twintiger jaren de richting van mijn maatschappelijke opdracht gevonden te hebben. Ik begreep ineens, waarom ik zowel Delfts ingenieur, als vrijmetselaar met een inmiddels redelijke esoterische scholing, als musicus en theaterman heb moeten worden. Daar waar die drie werelden bijeen kwamen lag mijn passie en levensopdracht. Ineens was mij het doel van de regie duidelijk. Op mijn dertigste werd ik theaterdirecteur en ben ik begonnen met wat tot op de dag van vandaag mijn leven vervult: de grote mystieke, esoterische wijsheid, die in de symboliek van de meesterwerken van onze grootste dramatische dichters en componisten verscholen ligt, voor het publiek bloot te leggen. En de regie is volmaakt, want als ik niet naast mijn ervaringen bij de opera en in de loge, waar ik vanaf mijn 24^e jaar arbeid, mijn mathematische aanleg in Delft had ontwikkeld, had ik nooit het abstracte denken ter beschikking gekregen, dat mij in staat heeft gesteld mijn revolutionaire analyses te maken.

Was er in uw maatschappelijke leven ruimte voor spiritualiteit? En is ook de keuze voor de vrijmetselarij een spirituele keuze geweest?

Dat er in mijn maatschappelijke leven dus ruimte is voor spiritualiteit is wel duidelijk. Sterker nog – en ik weet dat ik een knuppel in het hoenderhok gooi – ik ben van mening, dat coryfeeën als Shakespeare, Bach, Mozart, Beethoven, Goethe, Schiller, Wagner, Bruckner, Brahms of Von Hoffmannsthal ‘de ingewijden incognito van onze cultuur’ zijn. Wat er in hun werken achter de symboliek van hun teksten en muziek aan pure en onvoorstelbaar grote esoterie verborgen ligt, is immens. Daar verbleekt de filosofie bij. Nu worden er vast en zeker een heleboel broeders boos en zullen denken, dat ik gek ben. Maar ik zeg het, in de hoop, dat er ook broeders zullen zijn, die niet alleen maar weerstand voelen, maar ook nieuwsgierig worden. Begrijp me goed, niets gebeurt voor niets. De filosofie was nodig om ons vanaf de Griekse cultuur het zelfstandige denken te leren. Maar de filosofie – hoewel het woord dat wel suggereert – heeft niet die hoge levensinzichten gebracht, die de toneelstukken van Shakespeare of Von Hofmannsthal, de opera’s van Mozart, Beethoven of Wagner, of de instrumentale muziek van Bach, Mozart, Beethoven of Bruckner in zich

dragen. Die wijsheid getuigt van een heel hoog niveau van inwijding en is naar mijn overtuiging in volstreekte harmonie met die welke onze ritus ons aanreikt. Die samenhang openbaart in beide werelden – voor zover ik weet – niet eerder benoemde vergezichten. Voor onze derde graad geldt dat naar mijn overtuiging zelfs in hoge mate de basis, die met de mythe wordt geïntroduceerd.

Is de weg van de vrijmetselaar in spiritueel opzicht te rijmen met maatschappelijke verantwoordelijkheid?

In welke mate men daar praktisch gezien de gelegenheid toe heeft, verschilt natuurlijk per leven. Maar ik denk, dat als we oprecht maçon willen zijn, ons maatschappelijke functioneren nooit in strijd mag zijn met de moraal van onze ritus. Dat dat soms heel moeilijk is in onze in menig opzicht verworpen maatschappij en soms grote moed en karakter vraagt, besef ik ten volle. Maar een diepe doorleving van de ritus kan ons ook helpen, die moed en dat karakter op te brengen.

Kunnen deze wegen elkaar bevruchten? Zijn ze tegengesteld of complementair?

Sterker nog, zonder levenservaringen in het westen kunnen we niet spiritueel groeien, zoals we ook niet maatschappelijk wezenlijke bijdragen kunnen leveren zonder spirituele voeding. Die wederzijdse voeding wordt overigens met de dag belangrijker. De maatschappij en de menselijke verhoudingen veranderen fundamenteel en in een razend tempo. In een wereld, waar als nooit eerder van ons wordt geëist het levensbelang van alle leven te erkennen, waarin hiërarchische structuren gaan verdwijnen en we met de dag meer op ons zelf worden teruggeworpen – ongeacht waar we op de maatschappelijke ladder staan – zullen we zonder spirituele inzichten niet meer kunnen functioneren.

Hoe heeft Br.: Maarten zijn werkzame leven doorgebracht?

Veel heb ik reeds verteld naar aanleiding van de vorige vragen.

Ik ben van mijn 30^e tot mijn 40^e jaar theaterdirecteur geweest. Daarna ben ik een kleine zelfstandige geworden. Ik maak tot op de dag van vandaag analyses van en geef voordrachten over opera's, toneelstukken, symfonieën van dichters en componisten als hiervoor genoemd en over levensbeschouwelijke thema's zoals nieuwe religiositeit, integriteit, samenhang tussen wetenschap, religie en kunsten, het revolutionaire karakter van ons huidige tijdsgewricht, enz.. Die voordrachten zijn altijd gelardeerd met muzikale fragmenten, die die thematieken beschrijven.

Hoe bent u vrijmetselaar geworden?

Zoals ik al eerder zei: in mijn tienertijd had ik al eigenlijk daartoe besloten. Praktisch heb ik een zet daartoe gekregen door een opmerking van mijn leraar geschiedenis en later door een reportage over de vrijmetselarij, die enkele Groningse broeders voor de televisie hadden gemaakt. Een oudoom van mij – Julius Mohr, één der ontwerpers van de ritualen van de weefsters – leefde nog vanuit de tijd, dat je pas met 23 jaar volwassen werd bevonden en zei me – op mijn vraag wanneer ik me zou kunnen aanmelden – dat ik tot die leeftijd moest wachten. Dat heb ik braaf gedaan en heb toen in Delft de loge gebeld en ben in de loge Silentium aangenomen.

Doe u in het westen kennen als vrijmetselaar, hoe rijmt dat met je levenstaak?

Ik hoop, dat mijn persoonlijke leven daarvan getuigt. Wat mijn maatschappelijke functioneren betreft heb ik het natuurlijk wel heel gemakkelijk. Het zou wel heel droevig zijn als ik met het materiaal waarmee ik mag werken en met de mogelijkheid om daar volledig naar eigen intenties vorm aan te geven, niet in staat zou zijn me in het westen als vrijmetselaar te doen kennen. Maar ik manifesteer me als zodanig niet, eerder in tegendeel. Wat ik breng is een naar mijn overtuiging universeel gedachtengoed en zo presenteer ik het ook. Het publiek hoeft niet te weten dat ik vrijmetselaar ben. Ik zou bijna zeggen “liever niet”.

Heeft Br.: Maarten nog tijd over voor hobby's?

Nee, ik mag al met zoveel goud spelen. Ik heb geen hobby's nodig, mijn leven is vol en rijk genoeg.

Is Br.: Maarten naast een spiritueel ook een religieus mens?

Voor mij zijn die woorden synoniemen. Het antwoord is dus ondubbelzinnig, ja. Ik ben niet religieus in de zin, dat ik een kerkgenootschap aanhang. Maar wel in de neutrale, abstracte zin. Voor mij betekent religie 'verbinden', zoals het Latijnse woord religare ook aangeeft. Spiritualiteit is het openstaan voor de hogere frequenties, die de dragers zijn van de hogere geestelijke energieën. Wie zich daarmee probeert te verbinden is in mijn optiek religieus – 'verbindend' – bezig. De spirituele mens probeert de verbinding te leggen tussen zijn aardse leven en de hogere energieën, die hem inspiraties en intuïties kunnen brengen. Hij tracht de beide sferen, die ons tableau laat zien, te verenigen.

Wat is de spiritualiteit van de vrijmetselarij, volgens u? En wat betekent vrijmetselarij vandaag de dag voor u?

Het is bon ton geworden om van een 'methode' te spreken. Die formulering is pas enkele decennia geleden ingevoerd en is naar mijn idee een teken van verloochening van de spirituele lading van onze ritus. Onze ritus zit nu eenmaal – of we dat nu leuk vinden of niet – boordevol ideeën over wereld en leven. Onze panische angst voor dogmatiek lijkt er wel toe geleid te hebben, dat we onze ritus iedere ideeënwereld willen ontzeggen. In nog veel hogere mate geldt dat voor de onbegrijpelijk kortzichtige daad om ons uitgangspunt van 'de voortstuwende wereld orde' te schrappen. Maar gelukkig zijn dat typering en is daarmee niet de spirituele lading van de ritus om zeep gebracht.

Onze ritus is in heel hoge mate spiritueel en boordevol esoterie. Als iemand dat niet wil zien, mag hij dat natuurlijk doen. Maar die lading ontkennen is dwaasheid.

In onze ritus zijn naar mijn idee op een unieke en relatief eenvoudige, overzichtelijke wijze de hoofdgedachten van de esoterische gedachtenwereld samenhangend en dramatisch in beeld, handeling en woord neergelegd. Dat is op zich al heel bijzonder. Daarbij komt dan nog dat, doordat we zelf levend en handelend in dat dramatische gebeuren, in de mythe worden meegenomen, die immense ideeënwereld niet in een cognitief gebeuren blijft steken, maar doorleefd kan worden en dus tot in onze ziel en cellen kan doordringen. Daar kan geen boek, wijsheidsleraar of solistische meditatie tegen op.

Vrijmetselarij leert ons om je werktuigen, symbolen en gereedschappen – al zijn het je eigen handen en voeten – te gebruiken om je weg naar heelheid te vervolmaken. Wat zijn belangrijke symbolen en gereedschappen uit de vrijmetselarij die u in uw dagelijkse activiteiten gebruikt?

Voor mij springt er niet iets uit als meest aansprekend element. Het is juist het geheel in zijn samenhang. Het tableau met zijn zo mooi en zinvol gerangschikte elementen midden in die werkplaats, die zowel de macro- als de micro-kosmos verbeeldt. En dan die reizen, die wij in die ruimte maken. Als je daar dan enkele elementen te zeer uit los weekt, gaat er zoveel verloren.

Ik heb veel instructie in mijn leven gegeven in alle drie de graden en wat me daarbij het meeste is opgevallen, is dat de broeders zichzelf veel moois onthouden door juist te veel met losse elementen bezig te zijn. Als ik de eerste avond begin met de vraag "Omschrijf in enkele woorden wat de 1^e, 2^e of 3^e graad je tot nu toe heeft gezegd", dan noemt het aller grootste deel der broeders losse elementen en zelden wordt een antwoord gegeven, waarin meerdere elementen in hun samenhang worden beleefd. Als we in onze werkplaatsen de jonge broeders zouden aanzetten om juist in de eerste jaren van hun maçonnieke bestaan meer op zoek te gaan naar de samenhang tussen al die elementen, dan zouden ze in de jaren daarna tot een veel grotere verdieping van de beleving kunnen komen. Want naar mijn idee zit de kracht en diepgang van de ritus in de samenhang van het totaal. Dat blijkt telkens weer tijdens die instructies als we op de eerste avond alleen maar inventariseren, al die elementen verzamelen, die wellicht van betekenis zouden kunnen zijn in de duiding van het totale ritueel. Aan het eind van zo'n eerste avond van alleen maar inventariseren is iedereen altijd al zo overdonderd door de complexiteit van het ritueel en de vele elementen, waar hij eigenlijk nog nooit mee bezig is geweest. Laat staan als we de avonden daarna rode draden gaan vinden en zoveel mogelijk elementen in samenhang weten te brengen.

Wat voor persoonlijkheid is Br. : Maarten door de vrijmetselarij geworden?

Ik hoop, dat ik mede door de vrijmetselarij een mens ben geworden, die kan getuigen van de zin, schoonheid en het mysterie van het leven en dat ik anderen heb kunnen inspireren op hun levensweg.

Biedt de vrijmetselarij aan Br. : Maarten daarin de steun die hij nodig heeft?

In hoge mate!